

ЛЕКЦІЯ 16 (34) ПРАВДИВІСТЬ СМЕРТИ ХРИСТА

В попередніх лекціях ми намагалися висвітлити історичні свідчення, що стверджують, що Христос – це історична Особа. І ми можемо виснувати, що у нас немає можливості чи варіанту говорити щось інше. В цій лекції я хотів розглянути, чи є якісь свідчення, що Ісуса Христа справді розіп'яли й Він умер на хресті.

На початку я хотів би торкнутися того факту, що особу Понтія Пилата нещодавно підтвердили археологічні дослідження. До 1961 року були відомі тільки літературні джерела, які згадують Пилата. І ось 1961 року два італійських археологи почали розкопки в середземноморському порту Кесарії, що колись була давньоримською столицею Палестини. І ось серед багатьох археологічних артефактів вони знайшли латинський напис. Це була табличка, приблизно 70 сантиметрів на 100 сантиметрів. Зуміли її відновити. І на власне здивування прочитали: «Понтій Пилат, префект Юдеї представляв Тиберія кесарійцем». Це була перша історична знахідка, що підтверджувала існування Пилата. Чому для нас важлива особа Пилата? Він є однією з ключових дійових осіб в осудженні Христа на смерть. Слід пам'ятати, що Ісуса Христа звинуватили на шести різних судових процесах. Тобто, перший суд – це суд у первосвященника Анни, ще вночі. Далі у Кайяфи суд у Синедріоні, рано в ранці суд у Пилата, суд Ірода, і знов суд Пилата, який остаточно засуджує Ісуса Христа на розп'яття. Інакше кажучи, Ісус Христос пройшов через три єврейських суди, і три римських. Постає питання: чому правителі занепокоїлися долею однієї людини? І я хотів би стисло, буквально кількома фразами сказати, чому і в єврейській та римській влад були підстави, були причини для занепокоєння, поки Ісус Христос перебував на волі. І тут варто згадати про політичні мотиви. Коли на питання Понтія Пилата: «Чи Ти Цар Юдейський?» Ісус Христос відповів: «Сам ти кажеш.» Фактично Він дав головні підстави для смертної кари. Вважається. Що такі визнання чи така відповідь практично було визнанням, за римськими законами, претензій на царство, і цього було достатньо на осуд обвинуваченого на смерть, Водночас єврейська влада в Ісусі Христі бачила і загрозу. Ми можемо говорити про те, що якби ситуація могла розвинутися далі, збільшилася б кількість послідовників, натопт з радістю зустрічає Його на святі в Єрусалимі, коли б вони повідомили римського правителя, вони б опинилися під загрозою таємної небезпеки переслідування з боку римського губернатора. І ось поки вони могли щось зробити у своєму розумінні, вони передали римському правителю, щоб він припинив зріст цього руху. Ми також бачимо й економічні мотиви. Ісус ставив під сумнів наявну систему мотивації поклоніння Богові. І пам'ятаєте, як Ісус поперевертав ослони торговальникам, очистив храм, Він повиганяв їх. Це була загроза припиненню великого зиску для панівної верхівки Юдеї. Тому вони хотіли дуже швидко якимось помститися. І були, звісно, релігійні мотиви. Ісус Христос дедалі більше притягав послідовників. І фарисеї, і садукеї, навіть не змовляючись, досадували,

обурювалися, впадали у розпач, що вони не встигають за Ним, всі йдуть за Ним, що незабаром їхня релігійна влада, їхня влада буде усунута. І ось тепер, сказавши чимало про мотиви, а мотиви справді були для осудження Ісуса Христа на смерть, торкнемося тепер факту Його смерті. Чи можемо ми історично стверджувати, що Він умер?

По-перше, смерть на хресті. Це був найпоширеніший вид страти, і ця страта забезпечувала досить неминучу й мученицьку, а часом і повільну смерть. Спочатку злочинця, засудженого на розп'яття, бичували. Про це можна прочитати, далі є список літератури, з якої можна дізнатися про це. Ми знаємо, що римського бича було зроблено зі свинцевих чи кістяних гачків, що були вплетені у ремінь, і римляни не рахували ударів, як рахували юдеї. І офіцер, який керував бичуванням, уважно стежив за тим, щоб приречений на розп'яття, не помер під час бичування. Але часто бичування було достатньо, щоб людина померла через якийсь нетривалий час. Фактично, вся спина, всі м'язи перетворювалися у криваве шмаття, і людина після бичування найчастіше не виживала. Тому було достатньо бичування. Але ми бачимо, що воно передувало завжди розп'яттю, і тих, кого бичували, римські вояки піддавали тортурам, з них глузували. Людина, яку прирікали страті на хресті, мала пройти всі ці етапи приниження. Це була страшна смерть, смерть на свідоцтво, смерть повчальна для всіх, хто повстав проти римської влади, повинен був мученицьки і довго померти в такому положенні. Ми читаємо про терновий вінок. Є чимало різних розумінь, з якої рослини було зроблено вінка, але ми розуміємо, що шипи впивалися у тіло.

А тепер, що стосується самої страти, самого розп'яття. По-перше, за римськими законами кат робив все можливе, щоб злочинець не вмер до страти. Якщо злочинець умирав до страти, то і кат, і вояки, що мали страчувати, повинні були бути покарані. І тому спочатку злочинцеві прибивали руки, часто ноги не прибивали, щоб продовжити муки. Це була мученицька смерть, бо людина боролася за кожен вдих, і по суті людина вмирала не через крововилив, не від ран, вона вмирала від ядухи, бо він, знесилившись, не міг більше підтягнутися на пробитих руках, щоб зробити черговий вдих. І ми бачимо, що є опис розп'яття на хресті в юдейському Талмуді. І тут указується, що страта має відбуватися публічно у денний час. І процесію, що вела засудженого, мав очолювати оповісник, несучи табличку, за який злочин осуджено людину. І також двоє служителів і рабинів повинні були йти поруч із засудженим, і дорогою умовляти його сповідувати свої гріхи, підготувати його до смерті, повернутися до правильного вчення. І Синедріон посилав завжди на місце страти свого представника, щоб у наступному він здавав офіційного звіта перед Синедріоном про те, що, справді, вирок було виконано. Цікаво, що і римський закон також вимагав того, щоб перед процесією йшов офіційний свідок, який пізніше мав підтвердити смерть засудженого. При виконанні страти були присутні не менше чотирьох вояків. Якщо очікували на заворушення у натовпі, то до рішучих дій могли задіяти цілу роту вояків.

Приречений сам повинен був бути нести хреста до місця страти. Римський закон вимагав, щоб у процесії хтось ніс табличку, що інформувала про провину осудженого. На табличці було вказано ім'я злочинця, місце народження, і вирок. І на підставі Талмуду, і на підставі римського закону, як юдеї, так і римляни, повинні були виголосити присягальне засвідчення, відповідне правовим нормам при виконанні вироку. Тобто, саме з цієї причини сотник наказав одному вояків проколоти бік Ісуса Христа, щоб переконатися, що Він помер, щоб потім засвідчити під присягою, що він переконаний, що він справді свідок, що злочинець помер.

Зараз торкнемося зовнішніх ознак, які свідчать про смерть. По-перше, ми можемо прочитати, що коли Йому прокололи бік списом, свідки Нового Заповіту кажуть, що витекла кров і вода. Це говорить про те, що до цього моменту Христос був уже мертвий. Далі ми читаємо в Євангелії від Марка, що близько дев'ятої години, коли було розп'ято Христа пізніше, з дванадцятої до третьої години дня на землю спустилась така незвична темрява. І цю темряву не можна було б інакше пояснити, як свідченням, як дехто намагається сьогодні назвати піщаною бурєю, що сталася того часу. Є один такий історик Фаллуз, це історик-самарянин, який жив і писав у 52 році після Різдва Христа, і він згадує у своїх працях цю подію. На момент смерти Христа, на третю годину дня по опівдню відбулося те чудо, що описано усіма синоптичними Євангеліями, і Біблія каже, що завіса у храмі роздерлася, і це підтверджує факт смерти Христа. Можна прочитати, що виявляється опівдні, за сорок років до зруйнування храму його західний світильник погас і брами храму відчинились самі собою. На це рабин Бен-Закхей сказав з докором: «О, храме, храме, чим ти так засмучений? Я знаю, що вони прийдуть зруйнувати тебе, бо пророк Захарія провістив про тебе!» Якщо це була просто піщана буря, то, звісно, що брами храму не відчинились, завіса, тканина якої у десять сантиметрів завтовшки не могла розірватися. До того ж ми бачимо свідчення Нового Заповіту з уст сотника, який був саме отим офіційним спостерігачем свідка, який мав засвідчити під присягою смерть злочинця. І, побачивши його свідчення, він промовив: «Справді, Він був Син Божий!» Далі ви можете прочитати. Що сталося із тілом Ісуса Христа після розп'яття. Ми читаємо, що тіло Христа було покладено до нового, висіченого у скелі, гробу, що належав Йосипу з Ариматеї. Зазвичай вхід до єврейської гробниці був заввишки приблизно 130-150 сантиметрів, і більшість гробниць того часу. Далі був зовнішній двір, о вів до усипальниці. В центрі усипальниці було заглиблення прямокутної форми, де людина могла стояти у повен зріст. Біля стін по периметру були висічені лежа в узголів'ї, чи стояли такі лежа, які були підняти на рівні подушки. На таке ложе клалося тіло похованого. Перед входом у таких багатих давніх гробниць викопували жолоб, до якого міцно заковували каменя і запечатували вхід. Цей жолоб робили так, щоб найбільша глибина була саме перед

входом. І коли з під каменю діставали стримувальну перетинку, камінь скочувався і щільно зачиняв вхід до гробниці.

Як взагалі відбувався поховальний ритуал, єврейські похорони? Ми можемо говорити про те, що за свідченнями очевидців Нового Заповіту, поховання Ісуса Христа відбувалося згідно з усім єврейським обрядом. Спочатку тіло клали на кам'яний стіл усипальниці, мили теплою водою, розпрямляли всі кінцівки, потім змішували спеціальні ароматичні речовини, і ми читаємо, що при похованні Христа було використано близько ста літрів ароматичних речовин, можливо, шматки дерева, стружки кори, що приємно пахнула, смоли. Це все змішувалося, готувалася ось така суміш для поховання. Використовували чисту білу тканину без будь якихось візерунків. І ось потроху. Починаючи розминати тіло від стопи ніг, між кожним шаром тканини наносили подрібнені шматки ароматного дерева, змішаного з деревною смолою і смирною, тканина приклеювалася. Сповивали приблизно до рук, потім руки опускали, сповивали передпліччя, плечі. У такий спосіб окремим шматком тканини обвивалася і голова. Беручи загалом оці поховальні покривала могли важити десь 50-55 кілограмів. І приблизно десь приблизно у IV столітті після Різдва Христового один із хронографів писав, що при похованні використовували смирну, речовина, що так щільно прилипала до тіла, що поховальний одяг можна було зняти з великим зусиллям. Ось, коли поспіхом Христа помістили до гробниці, використали ароматні речовини, тіло сповили полотном як кокон і привалили каменя, приблизно у дві тони вагою. І далі ми читаємо, що єврейські релігійні правителі потурбувалися про те, щоб тіло неможливо було викрасти, бо Сам Ісус Христос провіщав Своє воскресіння. І ми також бачимо, що була застосована римська печатка. Римська печатка символізувала і засвідчувала собою достеменність, правдивість чогось, і печатка підтверджувала, що тіло справді перебувало у гробниці. Ніколи правителі не приклали б печатки перед тим, коли б не переконалися, що тіло у гробниці. Печатка символізувала те, що це місце охороняється римською владою, римськими вояками. Коли б хтось зробив спробу відвалити каменя, печатку була б порушено. А ми знаємо, що того часу було видано закона, що попереджав про розграбування гробниць і загрожував карою тим, хто наслідився б пограбувати гробницю. В Назареті знайшли одну плиту, на якій був цікавий напис. Це було попередження розкрадачам могил і текст звучав так: «Наказ кесаря. Я бажаю, щоб багато гробниць лишалися на всі часи недоторканими для тих, хто вириє їх, вшановуючи своїх предків, своїх дітей і челядь. Якщо хтось проте звинуватить когось у тому, що той останній зруйнував його в який інший спосіб, розграбував тлін чи зі злим наміром переніс до іншого місця, щоб завдати таким чином їм шкоди, то проти такої людини повинен був розпочатися судовий процес як із поваги до богів, так і з поваги до смертних. Бо вшанування похованих повинно дотримуватися суворо. Тож хай могили будуть недоторканими. А той, хто порушить

це, хай буде прирокований на смерть, як розкрадач гробниць.» Тому римська влада доволі серйозно ставилась до збереження могил і гробниць. Тут ми можемо говорити про те, що римська печатка – це було свідчення, це був символ, це був факт того, що Христос помер і Його тіло було вміщено до гробниці.